

طبقه‌بندی سفال ساسانی دره سیمره، مطالعه موردی: قلعه سیرم‌شاه

یعقوب محمدی‌فر

دانشیار گروه باستان‌شناسی دانشگاه بوعلی سینا
yamohamadi@yahoo.com

الناز طهماسبی

دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه بوعلی سینا

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۳/۰۸، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۰/۲۴
(از ص ۱۳۳ تا ۱۵۲)

چکیده

دره سیمره که منطقه حایل میان استان‌های لرستان و ایلام است، از مناطق تقریباً ناشناخته در باستان‌شناسی ایران است. رودخانه سیمره از رودخانه‌های دائمی استان ایلام است که به حوضه آبریز کرخه می‌پیوندد و در حال حاضر مرز بین دو استان ایلام و لرستان را تشکیل می‌دهد. در محدوده استان ایلام، در بخش‌هایی که دره‌ها عریض و بر میزان زمین‌های هموار افزوده شده، وجود رودخانه سیمره شرایط را برای انجام فعالیت‌های کشاورزی و نیز شکل‌گیری استقرارهای موقت و گاه دائم به‌وجود آورده است، ولی بیشتر این استقرارها (دائم یا فصلی) به‌دلیل وجود ارتفاعات و کوه‌ها فاقد راه‌های ارتباطی و مسیرهای حرکتی مناسب هستند. در این منطقه تپه‌های متعددی از دوران مختلف و خصوصاً دوران ساسانی دیده می‌شود. "قلعه‌ی سیرم‌شاه" در ساحل شرقی رودخانه سیمره و بر روی یک پشته‌ی طبیعی به ارتفاع تقریبی ۴۰ متر از سطح زمین‌های اطراف و ۷۲۵ متر از سطح آب‌های آزاد قرار گرفته است. این تپه که یک قلعه مربوط به دوران ساسانی است، مورد کاوش قرار گرفت. در جریان کاوش از این محوطه و بررسی سطح و دامنه‌های آن تعدادی سفال به‌دست آمد که تعداد ۳۶۱ قطعه مورد مطالعه و طبقه‌بندی قرار گرفت. اهمیت سفال‌های این محوطه به‌دلیل تک دوره‌ای بودن آن است. مبنای این مطالعه، طبقه‌بندی و گونه‌شناسی سفال ساسانی قلعه سیرم‌شاه و سپس مقایسه‌ی آن‌ها با نمونه‌های مشابه در زاگرس مرکزی و دیگر مناطق شناخته شده از دوره ساسانی است. سفال‌های به‌دست آمده از قلعه سیرم‌شاه در: ۶ فرم ظرف، ۱۳ فرم لبه، ۳ فرم کف، ۳ فرم دسته و ۷ شیوه تزئینی طبقه‌بندی شدند که علاوه‌بر تأثیرات سبک محلی، تأثیر و نفوذ سفال‌گری ویژگی‌های فنی سفال ساسانی حوزه‌ی فرهنگی غرب و جنوب‌غرب ایران دیده می‌شود.

کلیدواژه‌گان: سفال، دوره ساسانی، دره سیمره، قلعه سیرم‌شاه.

مقدمه تاریخی

در سال ۲۲۴ م. اردشیر یکم توانست، اردوان پنجم پادشاه اشکانی را شکست دهد و شاهنشاهی ساسانی را بنیاد بگذارد (دریایی، ۱۳۹۰: ۱۱). اردشیر خود را از نسل ساسان، نامی می‌دانست و از این روی، سلسله جدید، ساسانی خوانده شد (کرتیس، ۱۳۷۸: ۴۰). بیشتر پژوهش‌گران، در تبعیت از تاریخ طبری، پذیرفته‌اند که ساسان‌نیا و بابک پدر اردشیر، پایه‌گذار دودمان ساسانی بوده‌اند؛ اما کتیبه‌ی سه زبانه‌ی اردشیر یکم بر کعبه‌ی زردشت در نقش رستم نمی‌گوید که ساسان پدر بابک بود. در یک ترتیب از پایین به بالا به فراخور اهمیت، ساسان تنها یک خاوند معرفی می‌شود، در صورتی که بابک پادشاه است. اردشیر، پسر او، شاهنشاه ایران و شاپور، پسر اردشیر، شاهنشاه ایران و غیر ایران معرفی می‌گردند (یارشاطر، ۱۳۸۷: ۲۱۷-۲۱۸). حکومت ساسانی دو تفاوت عمده با سایر حکومت‌های ایران باستان داشت؛ نخست، «تمرکز قدرت سیاسی» و دیگری، «تعیین دین زرتشت به‌عنوان دین رسمی کشور» (گیرشمن، ۱۳۸۶: ۱۳۴). زمینه‌های انحطاط و چگونگی سقوط دولت ساسانی در اوان تشکیل دولت اسلامی به‌دست اعراب مسلمان با هم‌کاری مرزنشینان جنوبی دولت ساسانی، امری شایان توجه است (موسوی‌نیا، ۱۳۸۹: ۲۶۰)، اما بحث در مورد عوامل انحطاط دولت بزرگ ساسانی در این مجال نمی‌گنجد. فرسایش و تحلیل هر دو امپراطوری ایران و بیزانس، پس از سال‌ها جنگ، به‌کرات دلیل عمده‌ی پیروزی تازیان ذکر شده است. انگیزه‌ی دو طرف، کنترل راه پر منفعت ابریشم بود (یارشاطر، ۱۳۸۷: ۲۶۹-۲۷۰).

دوره‌ی ساسانی هم‌چون دیگر ادوار گذشته مشخصه‌های: هنری، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... خاص خود را دارد. در این دوره در صنعت سفال‌گری نسبت به دوره‌های پیشین ترقی دیده نمی‌شود؛ زیرا در این دوره فلزهای قیمتی چون: طلا، نقره، مس و برنج مورد توجه بوده‌اند (نفیسی، ۱۳۸۴: ۲۳۹). در سال ۱۹۳۸ م. برای اولین بار "ریچارد اتینگهاوزن" تلاش کرد توالی سفال‌های ساسانی را براساس سبک آن مشخص کند (توحیدی، ۱۳۸۶: ۱۹۰). باستان‌شناسان متعددی در محوطه‌های ساسانی فعالیت کردند از جمله: آذرنوش، هرمن و ماسون، ژان دهه، ترینک هوس، کارلوفسکی، ادوارد کیل، درک کنت، ریکاردی، کلایس، وایتکمب و ...، اما با وجود حجم وسیع سفال‌های ساسانی یافت شده از مناطق مختلف ایران و خارج از ایران تاکنون طبقه‌بندی و توصیف دقیقی از سفال‌های این دوره در دست نمی‌باشد. به‌طور کلی صنعت سفال‌گری ایران دوره ساسانی را ادامه سنت سفال‌گری دوره اشکانی می‌دانند، با این تفاوت که تزیینات دقیق و جنس لعاب مرغوب‌تر شده است. با توجه به مطالعات انجام شده در یک نگاه کلی سفال دوره ساسانی به دو نوع لعاب‌دار و بدون لعاب تقسیم می‌شود (سرفراز، ۱۳۸۳: ۳۱۲). سفال لعاب‌دار در سراسر قلمرو ساسانی شایع بود، اما در خوزستان و بین‌النهرین تولید شده است. بیشترین سفال لعاب‌دار ساسانی با لعاب فیروزه‌ای احتمالاً در جنوب عراق تولید می‌شده است (Kennet, 2004: 63). غالب سفال‌های دوره ساسانی شامل سفال‌های بدون لعاب با شاموت شن، کاه و گاهی ذرات کانی و میکا است. در برخی موارد سفال‌ها دارای اسلیپ‌هایی به رنگ نارنجی و قرمز هستند. سفال‌ها به رنگ‌های: قرمز، قهوه‌ای، نخودی، خاکستری، زرد، نارنجی، صورتی و سبز هستند،

اما اکثراً رنگ‌های قرمز، نخودی و نارنجی دارند. روی برخی از سفال‌ها نشانه‌های صیقل و پرداخت دیده می‌شود. در اوایل دوره ساسانی لبه ظروف مانند دوره اشکانی نازک و اندکی به بیرون برگشته است، اما در اواسط و اواخر این دوره ظروف گردن کوتاه یا کشیده دارند و لبه به صورت عمودی بر گردن استوار است. در اوایل دوره ساسانی بیشتر کوزه‌هایی با دهانه‌های سه پره رایج بوده، در حالی که در اواخر این دوره کوزه‌های گردن کوتاه و گاهی به صورت لوله‌دار ظاهر می‌شوند (سرفراز، ۱۳۸۳: ۳۱۲).

موقعیت جغرافیایی و پیشینه پژوهشی

منطقه مورد مطالعه حوزه رودخانه و دشت سیمره را شامل می‌شود. رودخانه سیمره از رودخانه‌های دائمی استان ایلام است که به حوضه آبریز کرخه می‌پیوندد، و در حال حاضر مرز بین دو استان ایلام و لرستان را تشکیل می‌دهد. در محدوده استان ایلام، در بخش‌هایی که دره‌ها عریض و بر میزان زمین‌های هموار افزوده شده، وجود رودخانه سیمره شرایط را برای انجام فعالیت‌های کشاورزی و نیز شکل‌گیری استقرارهای موقت و گاه دائم به وجود آورده است، ولی بیشتر این استقرارها (دائم یا فصلی) به دلیل وجود ارتفاعات و کوه‌ها فاقد راه‌های ارتباطی و مسیرهای حرکتی مناسب هستند (محمدی‌فر، ۱۳۹۲: ۱-۲). در این حوزه مطالعاتی دو شهرستان مرزی این دو استان، یعنی دره‌شهر در ایلام و کوه‌دشت در لرستان مورد توجه هستند. «دره‌شهر» امروز از توابع استان ایلام و در مرز پشتکوه و پیشکوه، در دشت سیمره قرار گرفته است (لک‌پور، ۱۳۸۹: ۱۰-۹). در فصل اول بررسی باستان‌شناختی شهرستان دره‌شهر ۸۰ اثر از دوره‌های پیش از تاریخ، تاریخی و اسلامی شناسایی

► نقشه ۱: موقعیت دره‌شهر، کوه‌دشت و رودخانه سیمره (اطلس گیتاشناسی، ۱۳۸۳: ۸۸).

گردید (شهبازی، ۱۳۸۵: ۹۸). کوه‌دشت یکی از شهرستان‌های غربی استان لرستان در منطقه پیشکوه غربی است (فرهنگ جغرافیایی کوه‌دشت، ۱۳۷۵)، (نقشه ۱). دشت سیمره با ۲۵۰ کیلومتر مربع وسعت، در شهرستان دره‌شهر استان ایلام قرار گرفته است. رودخانه‌ی سیمره در شمال و کبیرکوه در جنوب آن قرار دارند. این دشت بسیار غنی و ارتفاع لایه‌های رسوبات آب‌زفتی حاصل‌خیز آن به ۴۰ متر می‌رسد. منطقه سیمره یکی از راه‌های قدیمی بوده که ایلام را به زاگرس و خوزستان و از آن‌جا به عراق وصل می‌کرده است (عربی، ۱۳۹۱: ۲).

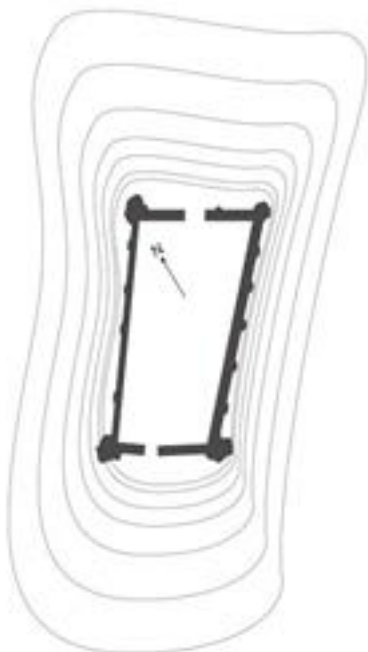
درباره پیشینه پژوهشی منطقه سیمره، باید گفت نخستین فعالیت‌های باستان‌شناختی در سال ۱۹۳۵ م. در بخش مرکزی "کونانی" توسط "اورال اشتاین" انجام شد و در سال ۱۹۶۲ م. توسط هیأت دانمارکی پی‌گیری شد، اما مهم‌ترین بررسی در این حوزه آب‌گیر، توسط "سید رسول بروجنی" در سال ۱۳۸۶ ش. انجام گرفت. در طول پروژه نجات بخشی در حوزه سد سیمره ۱۷ اثر متعلق به دوران پیش از تاریخ، ۶۹ اثر مربوط به دوران تاریخی و ۲۶ اثر نشان‌گر دوره‌های اسلامی شناسایی شدند. نخستین فصل کاوش‌ها در اواخر سال ۱۳۸۷ ش. در دو محوطه "چم‌قوله" به سرپرستی "عباس مقدم" و محوطه "چپاسبزشرقی" به سرپرستی "حجت دارابی" انجام شد. کاوش‌های نجات بخشی در سال بعد توسط پنج هیأت ایرانی به سرپرستی عباس مقدم (فصل دوم کاوش در چم‌قوله)، مهاجری نژاد (محوطه چشمه‌پرجب)، لیلی نیاکان (محوطه قلعه پیروزعلی)، مرتضی حساری (فصل دوم کاوش چپاسبزشرقی) و مصیب امیری (تپه چارآرو) پی‌گیری شد (عربی، ۱۳۹۱: ۲). از جمله دیگر محوطه‌های بررسی یا حفاری شده در حوضه سد سیمره می‌توان از چپاسبزشرقی، قلعه‌گوری رمانوند، چغامامی، قلاکوشکی، قلعه سیرم‌شاه در استان ایلام و لاره‌لاره و محوطه فراش‌چهارایوانی در استان لرستان یاد کرد. کاوش نجات بخشی قلعه سیرم‌شاه نیز در اسفند ۱۳۸۹ ش. و فروردین ۱۳۹۰ ش. توسط هیأت باستان‌شناسی دانشگاه بوعلی‌سینا همدان - و به سرپرستی یعقوب محمدی‌فر انجام گرفت.

قلعه‌ی سیرم‌شاه

قلعه‌ی سیرم‌شاه در ساحل شرقی رودخانه سیمره و بر روی یک پشته‌ی طبیعی به ارتفاع تقریبی ۴۰ متر از سطح زمین‌های اطراف و ۷۲۵ متر از سطح آب‌های آزاد قرار گرفته است (محمدی‌فر، ۱۳۹۱: ۳۹۹)، (تصویر ۱). نزدیک‌ترین روستا به این قلعه، روستای "ژیرچم کبود" در فاصله‌ی ۱۰ کیلومتری آن است و به خط مستقیم ۳ کیلومتر تا قلعه‌ی سیرم‌شاه فاصله دارد. فاصله‌ی قلعه سیرم‌شاه تا تاج سد سیمره ۶/۱۸۳ کیلومتر است (تصویر ۲). قلعه سیرم‌شاه با توجه به شواهد موجود و با توجه به این که در فاصله‌ی چند صد متری آن، محوطه‌های با اهمیتی، هم‌چون "برزقواله" قرار دارد، احتمالاً یک قلعه‌ی نظامی یا نگهبانی (۴) است؛ به‌منظور دیده‌بانی ساخته شده و امنیت زمین‌های زیر دست خود را برقرار می‌ساخته است (محمدی‌فر، ۱۳۹۰: ۵). قلعه‌ی سیرم‌شاه از غرب تا شعاع ۴ کیلومتری و از شرق تا تنگ چپاسبزش در فاصله‌ی تقریبی ۲ کیلومتری را زیر پوشش دید خود قرار می‌دهد. این محوطه از شمال به کوه‌های دربند کبود و از جنوب به رودخانه‌ی

سیمره و کوه‌های سپید منتهی می‌شود (محمدی‌فر، ۱۳۹۰: ۷). قلعه مذکور در طول جغرافیایی « $33^{\circ}22'24.99''$ N و عرض جغرافیایی « $47^{\circ}09'07.34''$ E واقع شده است. مساحت تقریبی این محوطه ۳۰۰۰ مترمربع است، که در راستای شمالی جنوبی به طول تقریبی ۹۵ متر و در راستای تقریبی شرقی غربی به‌طور میانگین ۲۷ متر عرض دارد (عرض آن در ضلع شمالی ۳۵ متر و در ضلع جنوبی ۱۸ متر است و در مجموع به شکل یک دوزنقه است). به‌نظر می‌رسد که این قلعه متشکل از چهار برج در چهار گوشه است و در اضلاع آن پشت‌بندهایی برای استحکام دیوارها قابل شناسایی است، که به ترتیب پشت دیوار غربی ۵ پشتیبان، دیوار شرقی ۴ پشتیبان و در پشت دیوار شمالی ۲ پشتیبان قابل تشخیص است و ظاهراً دیوار جنوبی هیچ پشتیبانی ندارد (محمدی‌فر، ۱۳۹۰: ۹-۳)، (تصویر ۳).

► تصویر ۱: قلعه سیرم‌شاه (محمدی‌فر، ۱۳۹۰: ۳).

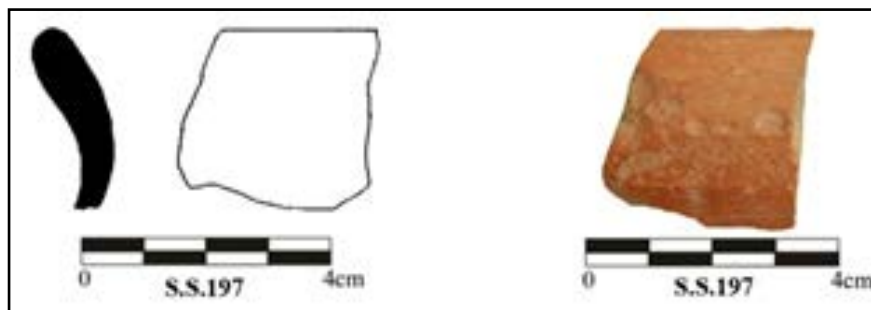
▲ تصویر ۳: نقشه قلعه سیرم‌شاه (محمدی‌فر، ۱۳۹۰: ۸).

▲ تصویر ۲: عکس هوایی، فاصله قلعه سیرم‌شاه تا سد سیمره (محمدی‌فر، ۱۳۹۰: ۴).

طبقه‌بندی سفال‌های قلعه سیرم‌شاه

مهم‌ترین مواد فرهنگی کاوش‌ها و بررسی‌های سطحی در سیرم‌شاه، سفال است که به دلیل تک دوره‌ای بودن از اهمیت بسزایی برخوردارند. همه این سفال‌ها با استفاده از تکنیک چرخ‌ساز ساخته شده‌اند و اغلب آن‌ها از پخت کافی برخوردار و از لحاظ ضخامت اکثراً متوسط و دارای بافت متراکم و محکمی‌اند. سفال‌ها شکل منظمی دارند و اغلب اثر چرخ سفال‌گری روی بدنه خارجی یا داخلی آن‌ها دیده می‌شود. بیشتر سفال‌ها دارای پوشش لعاب بوده و پرداخت شده‌اند و دارای خمیره و پوشش گلی یک رنگ هستند و شاموت معدنی ریز تا درشت دارند. شاموت آن‌ها اغلب شن و به ندرت با مواد گیاهی استحکام یافته‌اند. تمامی سفال‌های مورد بررسی در این پژوهش متعلق به دوره ساسانی است و صرفاً یک قطعه سفال کلینکی فاقد تزیین متعلق به دوره اشکانی به دست آمده است (تصویر ۴).

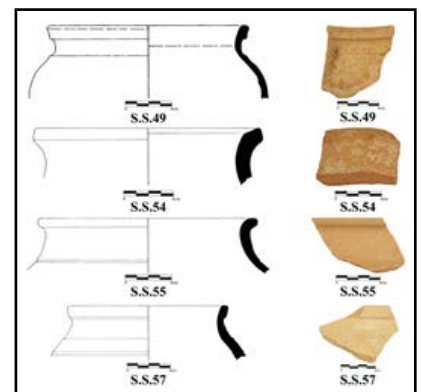
تصویر ۴: سفال کلینکی - سیرم‌شاه
(نگارندگان، ۱۳۹۲).

طبقه‌بندی سفال‌های سیرم‌شاه بر اساس فرم ظرف؛ فرم لبه، کف و دسته؛ و بالاخره، خمیره سفال که شامل سفال‌های ظریف، متوسط و خشن می‌باشند، صورت گرفت.

طبقه‌بندی براساس فرم ظرف

سفال‌های سیرم‌شاه بر اساس فرم ظرف به ۶ گروه قابل طبقه‌بندی‌اند.

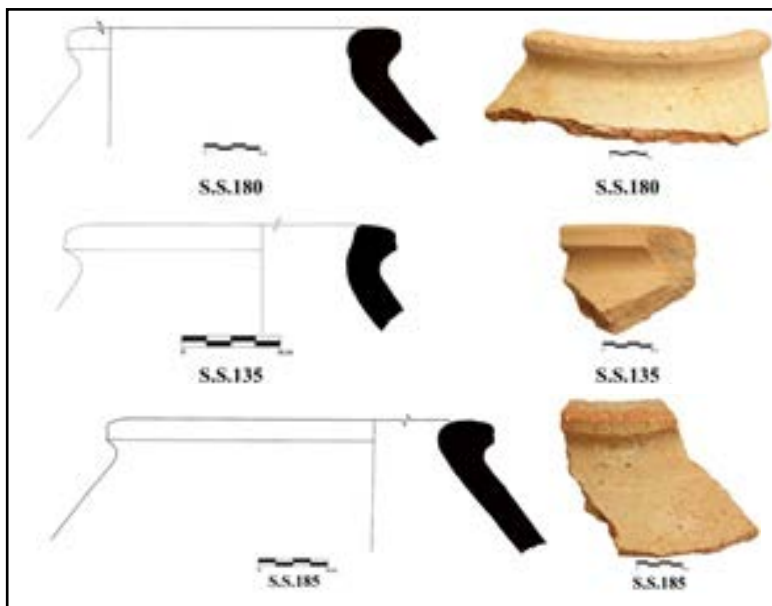
۱. کوزه‌ها که خود شامل دو گروه هستند: ۱-۱. کوزه‌های گردن‌دار و ۱-۲. کوزه‌های بدون‌گردن
۲. خمره‌ها که شامل دو گروه هستند: ۲-۱. خمره‌های دهانه بسته و ۲-۲. خمره‌های دهانه‌باز.
۳. کاسه‌ها.
۴. کاسه‌های بزرگ دهانه گشاد.
۵. بشقاب‌ها.
۶. تگار.

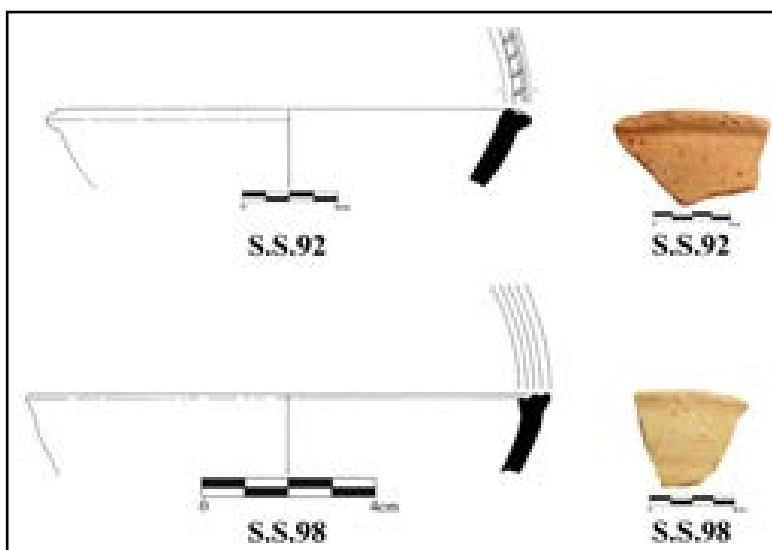
▲ تصویر ۵: کوزه‌ها (نگارندگان، ۱۳۹۲).

کوزه‌ها شامل کوزه‌های گردن‌دار و بدون‌گردن، با لبه‌های تخت یا گرد متمایل به بیرون، اریب به بیرون، لبه شیاردار، لبه کوهان‌دار و لبه‌های ایستاده گرد و ساده تخت هستند (تصاویر ۵). خمره‌ها با لبه‌های ضخیم شده خمیده به بیرون یا لبه‌های گرد یا تخت متمایل به بیرون، اریب به بیرون، لبه‌های ساده تخت و شیاردار با دهانه‌ی باز یا بسته هستند (تصاویر ۶). کاسه‌ها با دهانه باز یا لبه‌های تخت یا گرد متمایل به بیرون، اریب به بیرون یا ساده گرد می‌باشند (تصویر ۷).

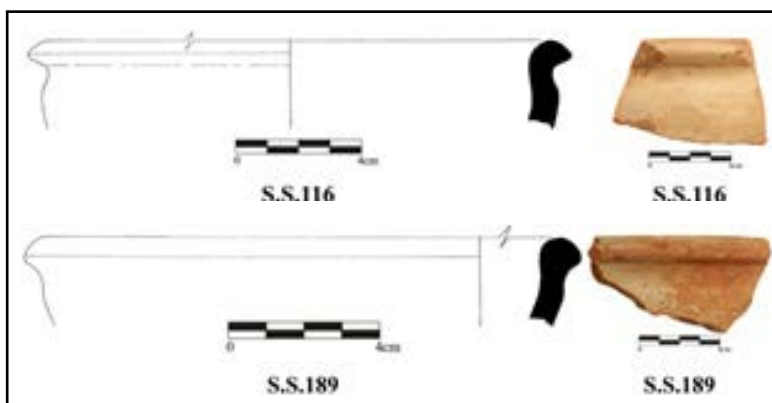
► تصویر ۶: خمیره‌ها (نگارندگان، ۱۳۹۲).

► تصویر ۷: با لبه شیاردار (نگارندگان، ۱۳۹۲).

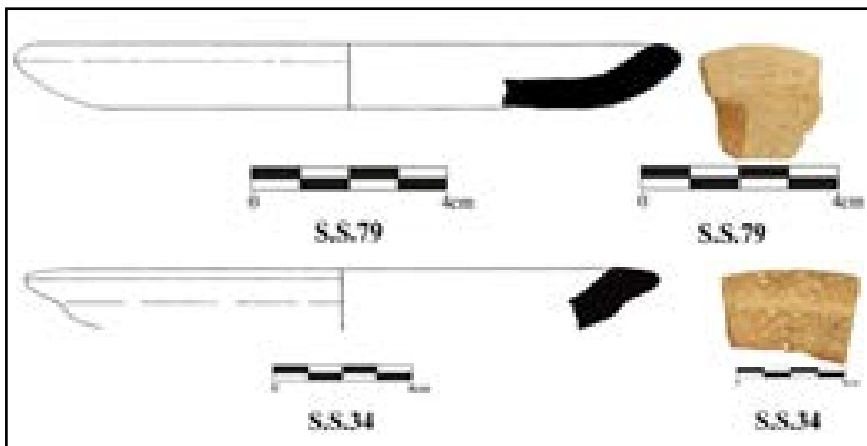

► تصویر ۸: کاسه‌های بزرگ (نگارندگان، ۱۳۹۲).

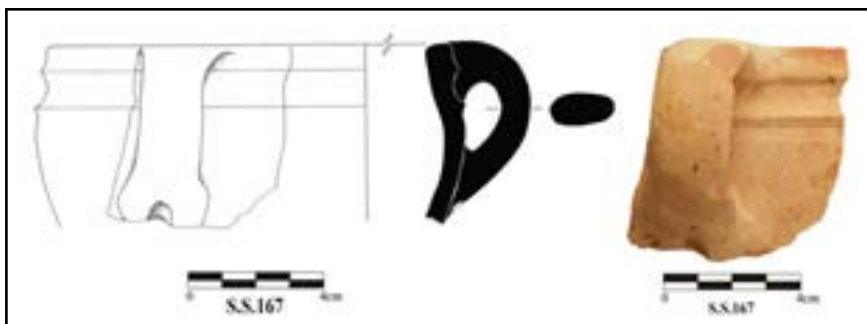

کاسه‌های بزرگ دهانه‌گشاد با لبه‌های متنوع شامل: لبه تخت یا گرد متمایل به بیرون، لبه گرد سرکبوتری، اریب به بیرون، شیاردار، کوهان‌دار، ایستاده تخت و ساده گرد است (تصاویر ۸). بشقاب‌ها با لبه‌های ساده تخت یا گرد، شیاردار و تخت متمایل به بیرون (تصویر ۹) و تغار دسته‌دار با لبه تخت است (تصویر ۱۰). کوزه‌ها بیشترین ظروف را در منطقه مورد بررسی شامل می‌شوند.

تصویر ۹: بشقاب‌ها (نگارندگان، ۱۳۹۲).

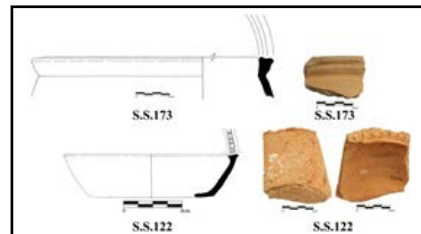

تصویر ۱۰: تغار (نگارندگان، ۱۳۹۲).

طبقه‌بندی براساس فرم لبه

برای طبقه‌بندی نهایی سفال‌های مورد مطالعه‌ی سیرم‌شاه، به فرم قطعات توجه شده است. براین اساس قطعات لبه را در ۱۳ گروه مجزا معرفی قابل طبقه‌بندی است: ۱. لبه‌های شیاردار (تصویر ۱۱)؛ ۲. لبه‌های تخت متمایل به بیرون (تصویر ۱۲)؛ ۳. لبه‌های ایستاده تخت (تصویر ۱۳)؛ ۴. لبه‌های گرد سرکبوتری (تصویر ۱۴)؛ ۵. لبه‌های ایستاده گرد (تصویر ۱۵)؛ ۶. لبه‌های ساده گرد (تصویر ۱۶)؛ ۷. لبه‌های گرد اریب به بیرون (تصویر ۱۷)؛ ۸. لبه‌های ساده تخت (تصویر ۱۸)؛ ۹. لبه‌های گرد متمایل به بیرون (تصویر ۱۹)؛ ۱۰. لبه‌های بیضوی (تصویر ۲۰)؛ ۱۱. لبه‌های کوهان‌دار (تصویر ۲۱)؛ ۱۲. لبه‌های تخت پهن متمایل به بیرون (تصویر ۲۲)؛ ۱۳. لبه‌های گرد متمایل به داخل (تصویر ۲۳).

بیشترین تعداد لبه‌ها شامل لبه‌های تخت متمایل به بیرون و لبه‌های گرد متمایل به بیرون می‌باشد. قطر دهانه آن‌ها متفاوت است و بیشتر لبه‌ها، قطری بین ۱۶ تا ۳۰ سانتی‌متر دارند.

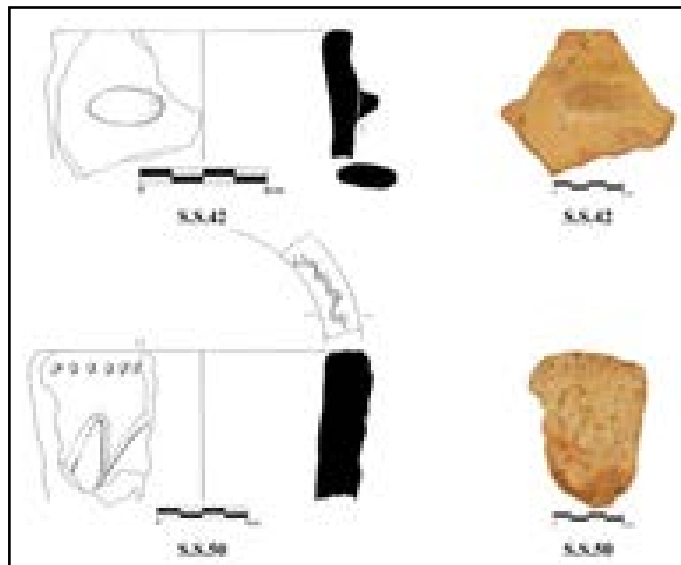
▲ تصویر ۱۱: لبه‌های شیاردار (نگارندگان، ۱۳۹۲).

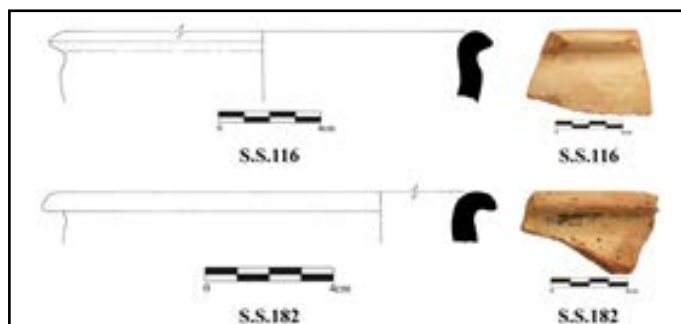
▲ تصویر ۱۲: لبه‌های تخت متمایل به بیرون (نگارندگان، ۱۳۹۲).

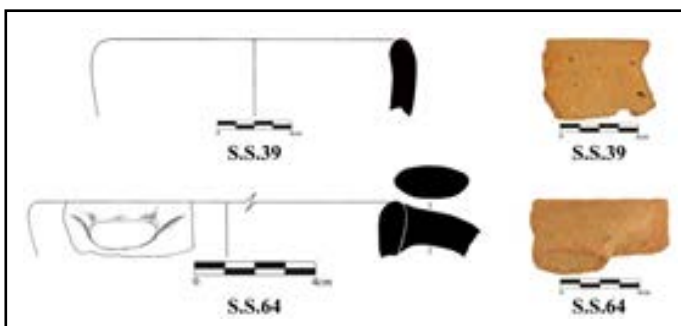
► تصویر ۱۳: لبه‌های ایستاده تخت (نگارندگان، ۱۳۹۲).

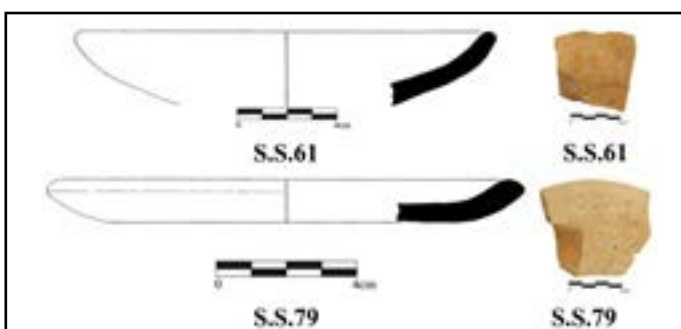
► تصویر ۱۴: لبه‌های گرد سرکبوتری (نگارندگان، ۱۳۹۲).

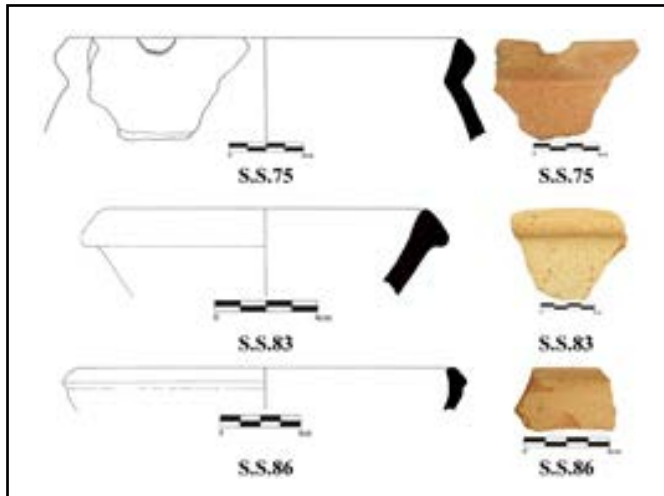

► تصویر ۱۵: لبه‌های ایستاده گرد (نگارندگان، ۱۳۹۲).

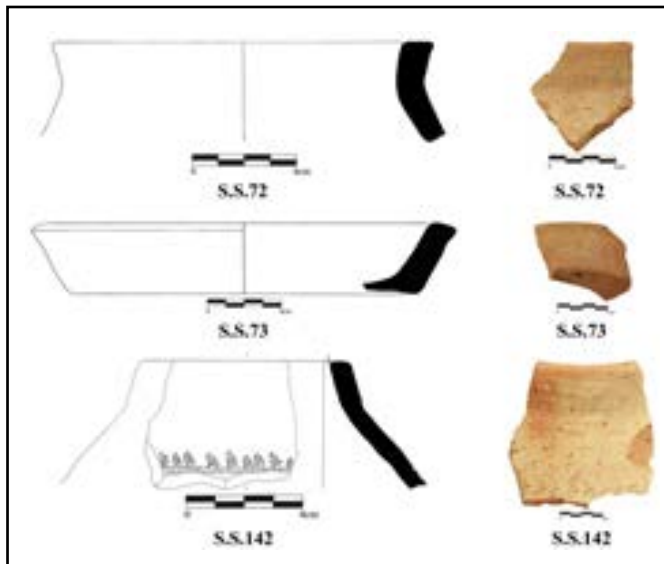

► تصویر ۱۶: لبه‌های ساده گرد (نگارندگان، ۱۳۹۲).

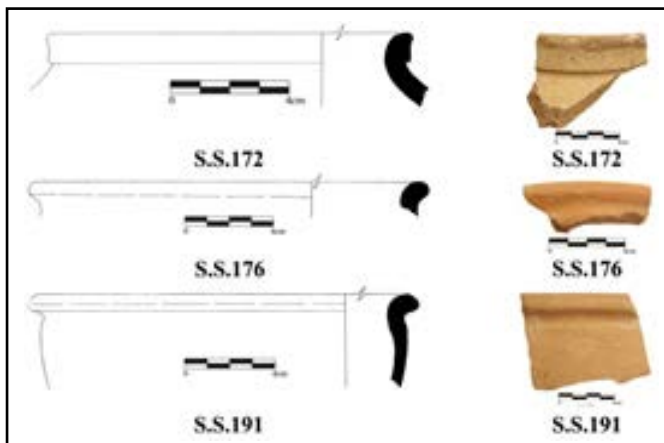

تصویر ۱۷: لبه‌های گرد اریب به بیرون (نگارندگان، ۱۳۹۲). ◀

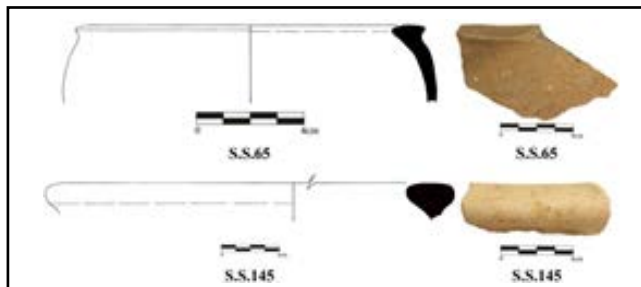

تصویر ۱۸: لبه‌های ساده تخت (نگارندگان، ۱۳۹۲). ◀

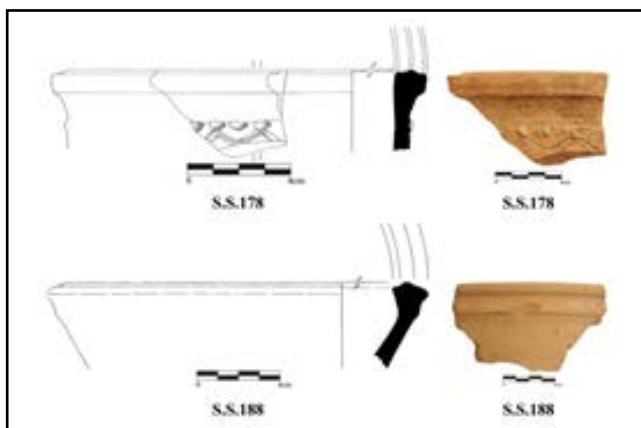

تصویر ۱۹: لبه‌های گرد متمایل به بیرون (نگارندگان، ۱۳۹۲). ◀

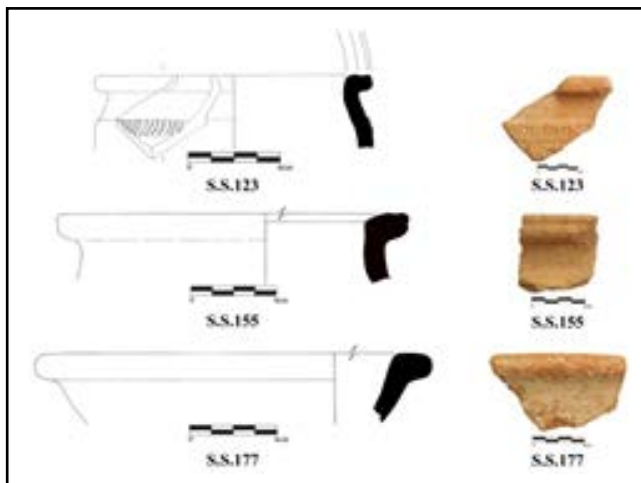
► تصویر ۲۰: لبه‌های بیضوی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

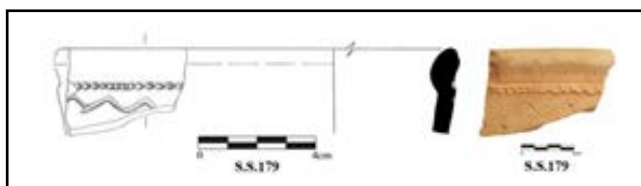
► تصویر ۲۱: لبه‌های کوهان‌دار (نگارندگان، ۱۳۹۲).

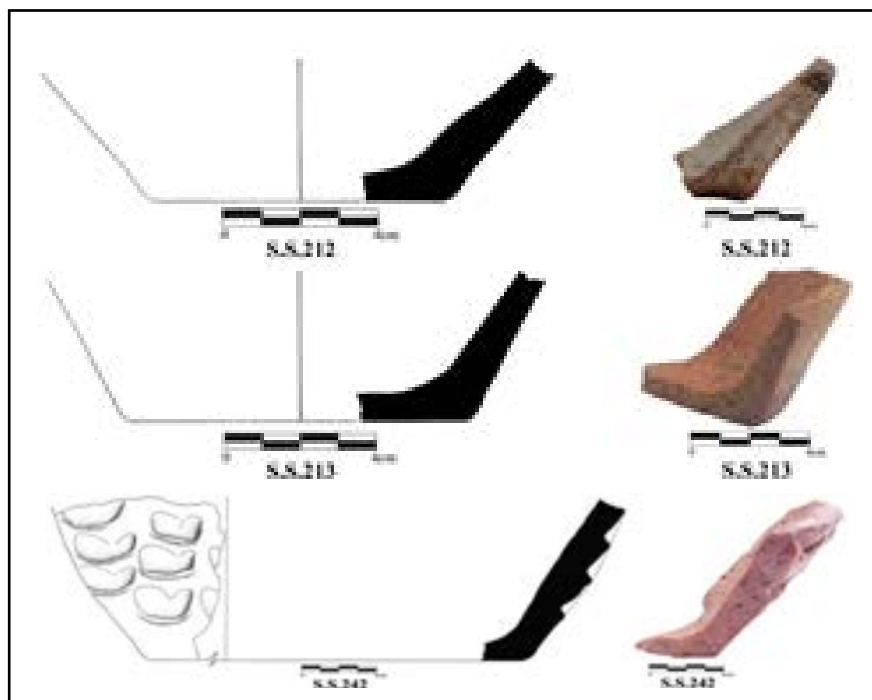

► تصویر ۲۲: لبه‌های تخت پهن متمایل به بیرون (نگارندگان، ۱۳۹۲).

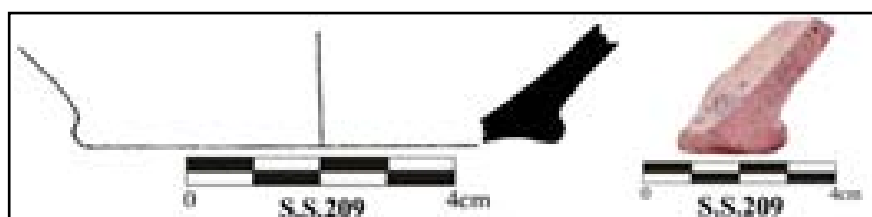

► تصویر ۲۳: لبه گرد متمایل به داخل (نگارندگان، ۱۳۹۲).

تصویر ۲۴: کف تخت (نگارندگان، ۱۳۹۲).

تصویر ۲۵: کف دیسک شکل (نگارندگان، ۱۳۹۲).

طبقه‌بندی فرم کفها

کف‌ها به ۳ گروه قابل تفکیک هستند: ۱. کف‌های تخت که بیشترین تعداد را دارند (تصویر ۲۴)؛ ۲. کف دیسک شکل (تصویر ۲۵)؛ ۳. کف دکمه‌ای شکل (تصویر ۲۶).

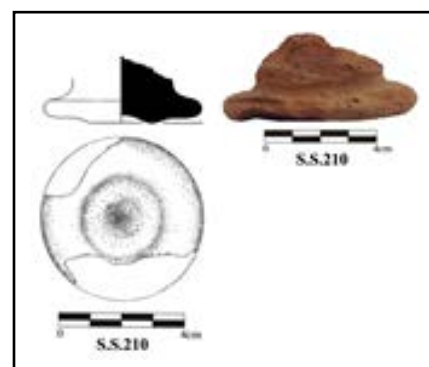
طبقه‌بندی فرم دسته‌ها

دسته‌ها نیز به ۳ گروه: ۱. دسته حلقوی (تصویر ۲۷)؛ ۲. دسته دماغی شکل (تصویر ۲۸)؛ ۳. دسته دکمه‌ای شکل تقسیم می‌شوند (تصویر ۲۹).

طبقه‌بندی براساس نوع خمیره

از نظر خمیره سفال، می‌توان سفال‌ها را به ۳ گروه قرار داد (در این تقسیم‌بندی به اندازه ترکیبات و میزان تخلخل توجه شده است): ۱. ظریف؛ ۲. متوسط؛ ۳. خشن. ظروف ظریف کوزه‌ها و کاسه‌ها را شامل می‌شوند، ظروف متوسط شامل همه شش فرم ظروف می‌باشد و ظروف خشن نیز شامل کوزه‌ها، کاسه‌های بزرگ و خمیره‌ها می‌باشند.

تزیین سفال‌ها شامل ۷ شیوه تزیین است: ۱. تزیین فشاری استامپی (تصویر ۳۰)؛ ۲. تزیین فشاری فلسی (تصویر ۳۱)؛ ۳. تزیین فشاری با نقوش هندسی (تصویر ۳۲)؛

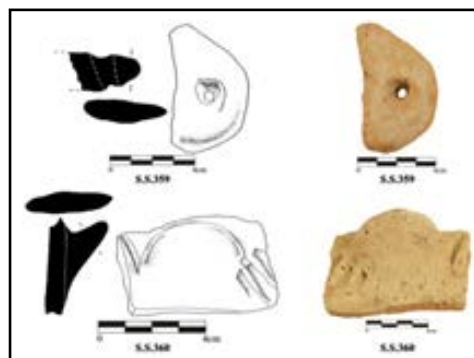

▲ تصویر ۲۶: کف دکمه‌ای (نگارندگان، ۱۳۹۲).

► تصویر ۲۷: قطعات باقی‌مانده از دسته‌های حلقوی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

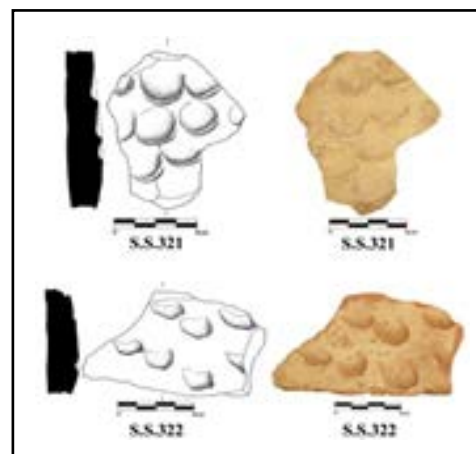
► تصویر ۲۸: دسته‌های دماغی شکل (نگارندگان، ۱۳۹۲).

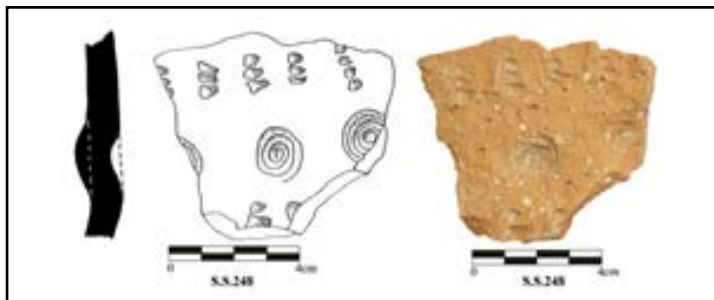

► تصویر ۲۹: دسته دکمه‌ای (نگارندگان، ۱۳۹۲).

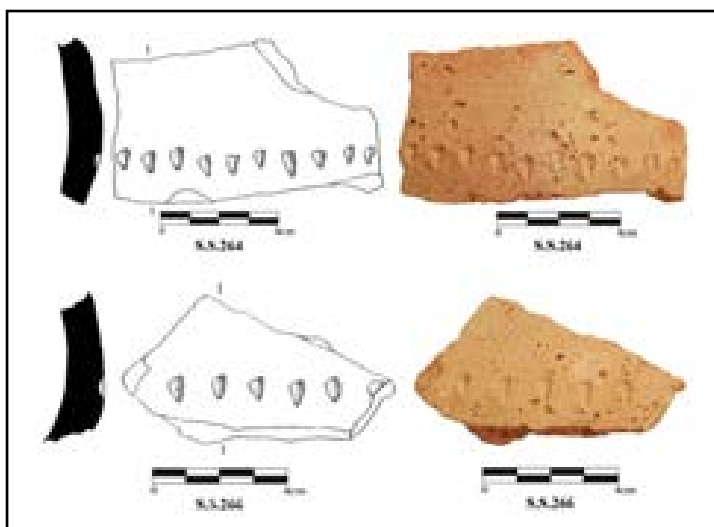

► تصویر ۳۰: تزیین استامپی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

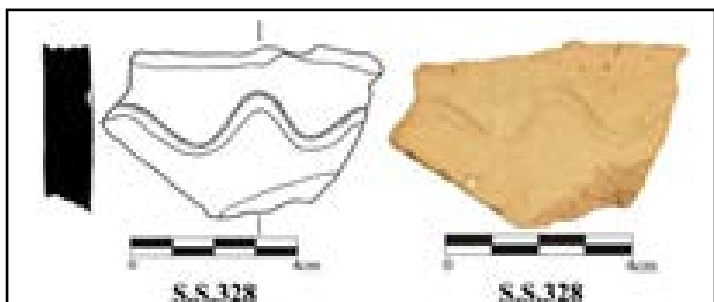

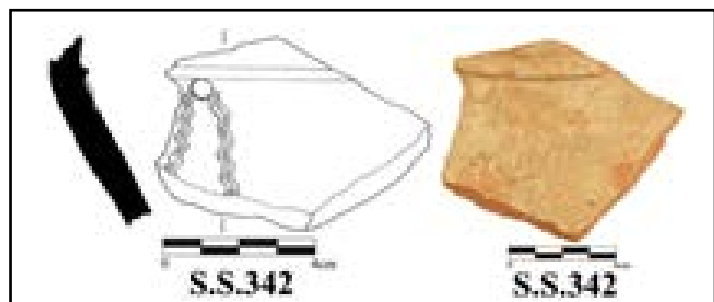
تصویر ۳۱: تزیین فلسی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

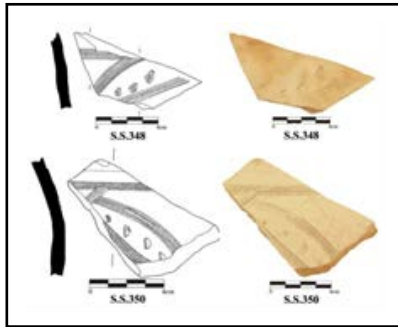

تصویر ۳۲: تزیین فشاری (نگارنده، ۱۳۹۲).

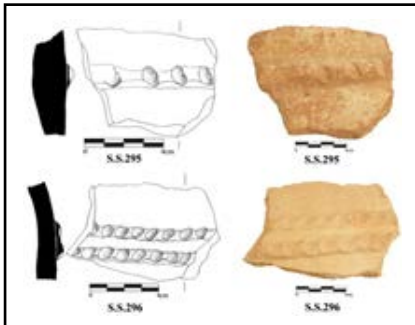

تصویر ۳۳: تزیین کنده-خطوط موج (نگارندگان، ۱۳۹۲).

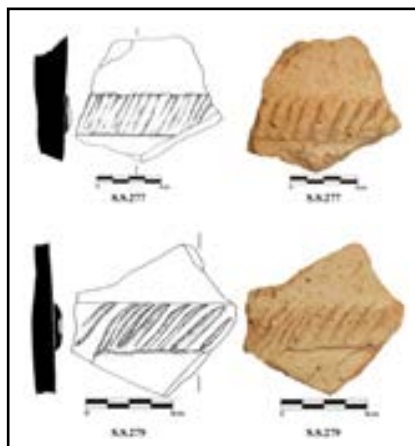

▲ تصویر ۳۴: تزیین کنده- شیار ریز (نگارندگان، ۱۳۹۲).

▲ تصویر ۳۵: تزیین طنابی انگشتی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

▲ تصویر ۳۶: تزیین طنابی خطی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

۴. تزیین کنده با خطوط موج (تصویر ۳۳)؛ ۵. تزیین کنده با شیار ریز (تصویر ۳۴)؛ ۶. تزیین افزوده طنابی انگشتی (تصویر ۳۵)؛ ۷. تزیین افزوده طنابی خطی (تصویر ۳۶).

براساس این طبقه‌بندی آشکار می‌گردد که از نظر فرم ظروف اشکال متنوعی از جمله: خمره‌ها، کاسه‌ها، کاسه‌های بزرگ، کوزه‌ها، بشقاب‌ها و تغار در بین سفال‌ها قابل شناسایی است. کوزه‌ها رایج‌ترین و متداول‌ترین شکل سفال‌ها را در میان نمونه‌های جمع‌آوری شده شامل می‌شوند که به دو گروه: گردن‌دار و بدون گردن قابل تفکیک هستند و فرم لبه‌ی آن‌ها متنوع است. فرم بدنه این کوزه‌ها چندان قابل تشخیص نمی‌باشد؛ چون بدنه برجای نمانده و ما فقط قسمتی از لبه را به همراه گردن ظرف در اختیار داریم. بیشتر کوزه‌ها دارای دهانه‌ی باز می‌باشند. کاسه‌های بزرگ با فرم لبه‌های گوناگون گروه دیگر فرم ظروف هستند این کاسه‌های بزرگ گاهاً دارای تزیین کنده و فشاری هستند. گروه سوم کاسه‌ها هستند که تنها در دو مورد دارای تزیین فشاری روی حاشیه بالایی لبه می‌باشند. خمره‌ها که تعدادشان کم نیست و دهانه بسته هستند، غالباً دارای تزیین افزوده، فشاری و کنده روی بدنه و یا حاشیه بیرونی لبه می‌باشند. گروه دیگر بشقاب‌ها هستند که بیشتر آن‌ها دارای لبه‌های ساده تخت می‌باشند و فاقد هرگونه تزیین هستند. در بین سفال‌ها یک تغار با دسته دسته حلقوی نیز به چشم می‌خورد. رنگ پوشش بیرونی سفال‌ها با توجه به طیف رنگ‌های اصلی شامل رنگ‌های: ۱. نخودی، ۲. قرمز، ۳. نارنجی، ۴. صورتی، ۵. قهوه‌ای، ۶. خاکستری می‌باشد، که در این بین رنگ نخودی و نارنجی درصد قابل توجهی را شامل می‌شوند. این قطعات اغلب دارای پوششی به رنگ خمیره‌اند. از لحاظ میزان پخت، سفال‌ها شامل دو گروه: ۱. کافی، ۲. ناکافی می‌باشند که اکثریت سفال‌های مذکور دارای پخت کافی هستند و به‌ندرت در بین آن‌ها سفالی با پخت ناکافی به چشم می‌خورد.

اغلب کف‌ها شامل کف‌های تخت و یا لبه‌ی نسبتاً تخت هستند و انواع دیگر کف‌ها که چندان در این مجموعه مرسوم نیستند و از هر کدام تنها یک نمونه در دست است، شامل کف دیسک شکل و کف دکمه‌ای می‌باشند. کف دیسک شکل دارای یک سطح افقی و یک زاویه تند در محل اتصال کف به بدنه ظرف است. قطر کف‌ها متفاوت است و بیشتر کف‌ها قطرشان بین ۷ تا ۱۵ سانتی‌متر می‌باشد. نوع تزیین سفال‌های سیرم‌شاه شامل تزیین: کنده، فشاری، گاهی تزیین نیم‌برجسته و ... می‌باشد. تزیین فشاری شامل: استامپی، فلسی، نقوش هندسی و تزیین کنده شامل: نقوش هندسی، خطوط موج و ... هستند؛ به‌طور کلی نقوش تزیینی شامل: خطوط موج، خطوط موازی به‌صورت افقی و عمودی و مورب، دواپر متحدالمرکز، نقوش دایره، نیم‌دایره، بیضی، مستطیل و مثلث مانند، نقش مثلث‌های آویزان، نقوش طنابی انگشتی و طنابی خطی و نقش فلسی هستند. بارزترین نقوش تزیینی نقوش فلسی و نقوش طنابی می‌باشند. این ظروف دارای کاربری روزمره هستند و اشکال ویژه و استثنایی در سفال‌ها به چشم نمی‌خورد. ظروف با کاربری روزمره شامل ظروف پخت و پز و خمره‌های ذخیره آذوقه می‌باشند.

سفال‌های قلعه سیرم‌شاه از لحاظ فرم ظرف، نوع لبه و نوع و نقش تزیینی قابل مقایسه با دیگر محوطه‌های ساسانی هستند. براساس فرم لبه تعداد کثیری

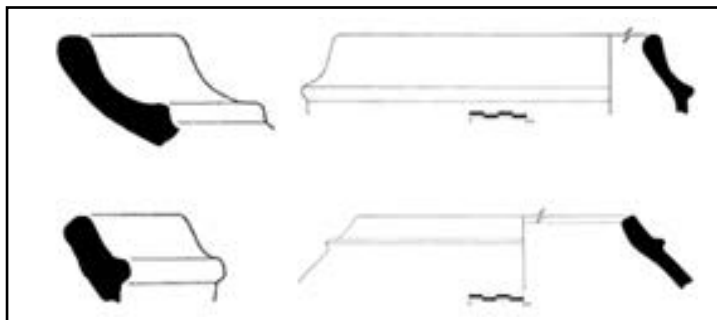
از کوزه‌ها قابل مقایسه با قلعه یزدگرد، دره‌شهر و حاجی‌آباد بوده و در مرحله بعدی تعدادی نیز شبیه نمونه‌های موجود در: تورنگ تپه، مرو، کوش، رأس‌الخیمه، قصرابونصر، میاناب شوستر، ماه‌نشان، بردسیر، بیستون، تورنگ‌تپه، تخت‌سلیمان و نمونه‌های موجود در بین‌النهرین هستند (تصویر ۳۷).

از شاخص‌ترین اشکال کاسه‌های سیرم‌شاه، کاسه‌های با لبه شیاردار و لبه گرد شده اریب به بیرون می‌باشند (تصاویر ۳۸ و ۳۹). این نوع، از شکل‌های شناخته شده در بیستون هستند. کاسه‌ها با لبه گرد شده متمایل به بیرون و یا با دو شیار ایجاد شده در لبه، ساخت آن هم در دوره اشکانی و هم در دوره ساسانی رایج بوده و نمونه‌های مشابه آن از حاجی‌آباد، قلعه‌یزدگرد، بیستون، ماه‌نشان و تخت‌سلیمان گزارش شده است. نمونه دیگر کاسه‌های با لبه متمایل به بیرون و بدنه پراتنزی هستند که در قلعه‌یزدگرد و بیستون نیز گزارش شده‌اند.

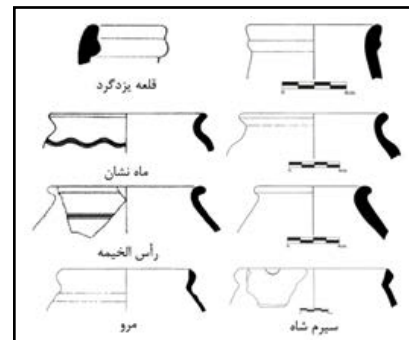
خمیره‌های به‌دست آمده از سیرم‌شاه اغلب دهانه بسته‌اند و عمدتاً دارای لبه‌های تخت یا گرد متمایل به بیرون و اریب به بیرون هستند. خمیره‌های قلعه سیرم‌شاه مشابه نمونه یافت شده از: قلعه‌یزدگرد، حاجی‌آباد، ماه‌نشان، میاناب شوستر و تخت‌سلیمان می‌باشند (تصویر ۴۰). خمیره‌های با لبه گرد خمیده به داخل با لبه مضاعف از نمونه‌های شاخص دوره اشکانی بوده که در دوره ساسانی تداوم می‌یابند که نمونه‌های آن را می‌توان در سیرم‌شاه و قلعه‌یزدگرد مشاهده کرد (تصویر ۴۱).

تزیینات مختلف استفاده شده در سفال‌های قلعه سیرم‌شاه نیز با مناطق متعددی قابل قیاس است. نمونه‌های مشابه تزیین استامپی سفال‌های سیرم‌شاه که به شکل دوایر متحدالمرکز ظاهر شده‌اند، در دره‌شهر و سرگنداب دیده شده است (تصویر ۴۲)، این تزیین در ماه‌نشان، قلعه‌یزدگرد و بیستون نیز گزارش شده‌اند. تزیین فشاری فلسی شکل که بیشترین تعداد را برای تزیین سفال‌های سیرم‌شاه به‌خود اختصاص داده است، بیشترین نمونه‌های مشابه را در دره‌شهر، سرگنداب و کنگاور دارد (تصویر ۴۳). تعداد زیادی از سفال‌ها نیز دارای تزیین طنابی می‌باشند، این نوع تزیین شبیه نمونه‌های موجود در بیستون و قلعه‌یزدگرد است (تصویر ۴۴).

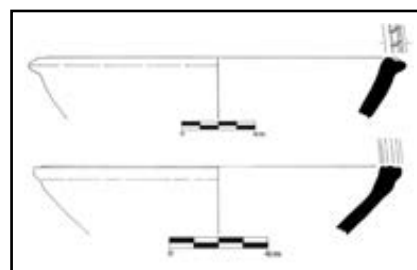
به‌طور کلی سفال‌های سیرم‌شاه بیشترین تشابه سفالی را با سفال‌های قلعه‌یزدگرد، دره‌شهر و حاجی‌آباد دارند.

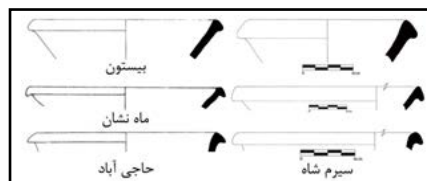
▲ تصویر ۴۱: خمیره با لبه گرد و تخت با لبه مضاعف (نگارندگان، ۱۳۹۲).

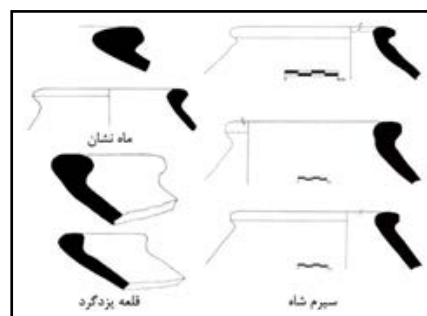
▲ تصویر ۳۷: طرح کوزه‌ها (نگارندگان، ۱۳۹۲).

▲ تصویر ۳۸: کاسه‌ها با لبه شیاردار سیرم‌شاه (نگارندگان، ۱۳۹۲).

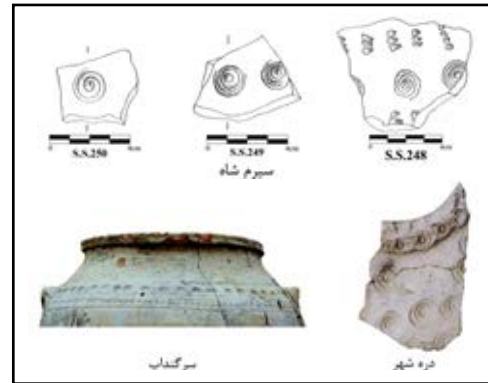

▲ تصویر ۳۹: کاسه‌های با لبه اریب به بیرون (نگارندگان، ۱۳۹۲).

▲ تصویر ۴۰: خمیره با لبه ضخیم شده متمایل به بیرون (نگارندگان، ۱۳۹۲).

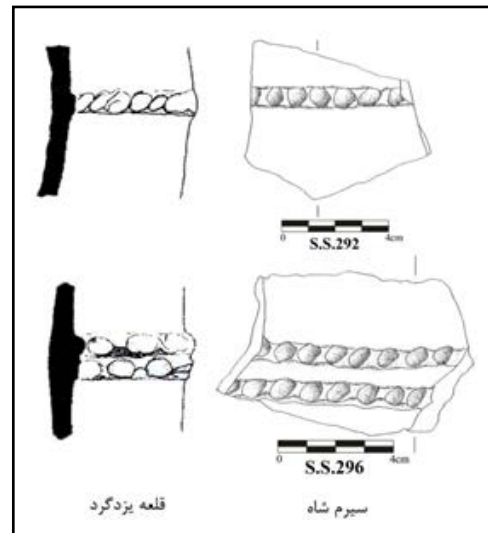
► تصویر ۴۲: نقش استامپی به صورت دوایر متحدالمرکز (نگارندگان، ۱۳۹۲).

► تصویر ۴۳: نقش فلسی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

► تصویر ۴۴: تزیین طنابی انگشتی (نگارندگان، ۱۳۹۲).

نتیجه‌گیری

با توجه به ویژگی‌های فنی سفال دوره ساسانی قلعه سیرم‌شاه می‌توان گفت، فرم ظروف به‌دست آمده از قلعه سیرم‌شاه بیشتر شامل سفال‌های معمولی، با کاربرد روزمره شامل کوزه‌ها، کاسه‌های بزرگ و خمره‌های ذخیره آذوقه می‌باشند. در این محوطه نوع تزئینات فشاری، کنده و افزوده بیشتر به چشم می‌خورند و بیشترین نقوش تزئینی به‌کار رفته شامل: نقش فلسی، نقوش طنابی خطی و طنابی انگشتی در یک یا دو ردیف، خطوط موج و دواپر متحدالمرکز می‌باشند. بیشتر سفال‌ها ظریف و متوسط هستند. لبه‌های ظروف اغلب به شکل لبه‌های تخت متمایل به بیرون و گرد متمایل به بیرون هستند. سفال‌ها بیشتر در اندازه متوسط و کوچک هستند و سفال‌های بزرگ شامل خمره‌های ذخیره آذوقه و کاسه‌های بزرگ می‌باشند. نوع خمیره این سفال‌ها معدنی است و بیشتر دارای شاموت ریز و درشت‌شن و ماسه به رنگ‌های سفید، سیاه و خاکستری هستند. بیشتر سفال‌های این محوطه دارای پوشش گلی رقیق و غلیظ با طیف رنگی نخودی، نارنجی و قرمز هستند. تکنیک ساخت تمامی سفال‌های به‌دست آمده به‌صورت چرخ‌ساز است و اغلب دارای پخت کافی هستند.

مشخصات فنی سفال‌های ساسانی در قلعه سیرم‌شاه و مقایسه آن‌ها با مناطق مختلف ساسانی بیان‌کننده سلیقه‌ای بودن ساخت ظروف سفالی در دوره ساسانی در این محوطه است و در عین حال فرم‌های مشابه با اختلاف در جزئیات مقطع، در محوطه‌های مختلف دوره ساسانی قابل تشخیص است؛ بنابراین در این دوره در هر منطقه سلیقه‌های هم‌گون با تفاوت‌هایی در جزئیات وجود داشته است. در طول این دوره فرم‌ها اگر چه تفاوت‌های جزئی دارند، اما تقریباً مشابه هستند و آنچه آن‌ها را به‌عنوان سبک بومی و محلی معرفی کرده است، علاوه‌بر مشخصات فنی‌شان، تزئینات گوناگون در هر منطقه است. قابل توجه است که در تزئینات نیز یک اسلوب سلیقه‌ای و شخصی دیده می‌شود، به این معنی که در نوع تزئین به هم شبیه هستند، اما الگوی نقشی متفاوتی دارند؛ بنابراین سفال ساسانی سیرم‌شاه گونه‌ای محلی و بومی است که تأثیر و نفوذ سفال‌گری دیگر مناطق را نیز می‌توان در آن دید. سفال‌های سیرم‌شاه از نظر شکل، ویژگی‌های فنی و شیوه تزئینی در حوزه‌ی فرهنگی غرب و جنوب‌غرب ایران قرار می‌گیرند. چرا که بیشترین شباهت‌ها را با محوطه‌های این مناطق دارند، این شباهت‌ها براساس مقایسات انجام شده بر روی فرم ظروف و نوع تزئین شناسایی شدند. در غرب ایران نمونه‌های مشابه سفال‌های قلعه سیرم‌شاه در دره‌شهر، سرگرداب، قلعه‌یزدگرد، کنگاور و بیستون یافت شد و در جنوب‌غرب بیشترین شباهت را با سفال‌های حاجی‌آباد فارس و سیراف دارند. این مشابهت‌ها بیان‌گر ارتباطات درون منطقه‌ای و بیرون منطقه‌ای قلعه سیرم‌شاه می‌باشد.

کتابنامه

- توحیدی، فائق، ۱۳۸۶، فن و هنر سفال‌گری، چاپ پنجم، تهران، انتشارات سمت.
- خسروزاده، علیرضا و عالی، ابوالفضل، ۱۳۸۳، «توصیف، طبقه‌بندی و تحلیل

گونه‌شناختی سفال‌های دوران اشکانی و ساسانی منطقه ماه‌نشان (زنجان)»، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی باستان‌شناسی ایران: حوزه‌ی شمال غرب، به کوشش: مسعود آذرنوش، تهران، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری- پژوهشکده باستان‌شناسی.

- دریایی، تورج، ۱۳۹۰، شاهنشاهی ساسانی، ترجمه: مرتضی ثاقب‌فر، تهران، نشر ققنوس.

- سرفراز، علی‌اکبر و فیروزمندی، بهمن، ۱۳۸۳، باستان‌شناسی و هنر دوران تاریخی ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی، تهران، انتشارات عفاف.

- شهبازی، سیاوش، ۱۳۸۵، «تیین گاهنگاری پیش از تاریخ دشت سیمره»، چکیده مقالات همایش باستان‌شناسی ایران: حوزه‌ی غرب، کرمانشاه ۱۲-۱۰ آبان. تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

- عربی، الهام و وثوق‌بابائی، پریسا، ۱۳۹۱، «نقش سدسازی بر روی محوطه‌های باستانی: شناسائی یا تخریب؟ (مطالعه موردی: سد سیمره)»، ارائه شده در همایش غرب کشور، دانشگاه آزاد واحد همدان، اردیبهشت ماه، (منتشر نشده).

- فرهنگ جغرافیایی کوهدشت، ۱۳۷۵، تهران، سازمان نقشه‌برداری کشور، انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.

- کامبخش‌فرد، سیف‌الله، ۱۳۸۶، کاوش‌ها و پژوهش‌های باستان‌شناسی و احیاء معماری معبد آناهیتای کنگاور و تاق‌گرا - گنجینه‌های یافت شده از کاوش‌ها، جلد دوم، تهران، پژوهشکده باستان‌شناسی-سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری.

- کرتیس، جان، ۱۳۷۸، ایران کهن، ترجمه: خشایار بهادری، تهران، نشر کارنگ.

- کلایس، ولفرام و کالمیر، پتر، ۱۳۸۵، بیستون / کاوش‌ها و تحقیقات سال‌های ۱۹۶۷-۱۹۶۳، با هم‌کاری: راینر. م. بومر، پتر کالمیر، هوبرتوس فون‌گال، لوتز ایلیش، ولفرام کلایس، اینگه بورگ لوشای، شمایسر هاینتمس لوشای، ترجمه: فرامرز نجدسمعی، تهران، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری- معاونت فرهنگی و ارتباطات، اداره کل امور فرهنگی.

- گیرشمن، رومن، ۱۳۸۶، ایران از آغاز تا اسلام، ترجمه: محمدمعین، چاپ شانزدهم، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.

- لک‌پور، سیمین، ۱۳۸۹، کاوش‌ها و پژوهش‌های باستان‌شناسی دره‌شهر (سیمره)، تهران، انتشارات پایزنه و اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان ایلام.

- محمدی‌فر، یعقوب، ۱۳۹۰، «گزارش مقدماتی کاوش نجات‌بخشی قلعه‌ی سیرم‌شاه (حوضه‌ی آبریز سد سیمره)»، پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری کشور، پژوهشکده‌ی باستان‌شناسی، (منتشر نشده).

- محمدی‌فر، یعقوب، ۱۳۹۱، «قلعه سیرم‌شاه، حوضه آب‌گیر سد سیمره، لرستان»، چکیده مقاله‌های یازدهمین گردهم‌آیی سالانه‌ی باستان‌شناسی ایران، تهران- موزه ملی، نشر پژوهشگاه سازمان میراث فرهنگی و گردشگری.

- محمدی‌فر، یعقوب، ۱۳۹۲، «نگاهی اجمالی به چند محوطه ساسانی دره

رودخانه سیمره» (منتشر نشده).

- موسوی‌نیا، سیدمهدی، ۱۳۸۹، «سقوط ساسانیان و شواهد تاریخی و باستان‌شناسی»، دوفصلنامه تحلیلی، پژوهشی باستان‌شناسی تاریخ هنر و مطالعات میان‌رشته‌ای، مجله انجمن علمی دانشجویان باستان‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس، سال دوم، سوم، بهار و تابستان، صص ۲۶۹-۲۶۰.
- نفیسی، سعید، ۱۳۸۴، تاریخ تمدن ایران ساسانی، به اهتمام عبدالکریم جریزه‌دار، چاپ دوم، تهران، انتشارات اساطیر.
- یارشاطر، احسان، ۱۳۸۷، تاریخ ایران از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان (جلد سوم، قسمت اول)، ترجمه: حسن انوشه، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ پنجم.

- Azarnoush, M. 1994. The sasanian manor house at Hajiabad, Iran.
- Herrmann, G., Kurbansakhatov, K., and Simpson, J. 2000. "The International Merv Project Preliminary Report on the Ninth Year". Iran, Vol.39: 9-52. Published by British Institute of Persian Studies.
- Keall, E.J., Keall, M.J. 1981 "The Qal'eh-i Yazdigird Pottery: A Statistical Approach Reviewed work(s)". Iran, Vol.19: 33-80. Published by British Institute of Persian Studies.
- Kennet, D. 2002. "Sasanian Pottery in Southern Iran and Eastern Arabia". Iran, Vol.40: 153-162. Published by British Institute of Persian Studies.
- Kennet, D. 2004. Sasanian and Islamic pottery from Ras al-Khaimah (e-Book version). Classification, chronology and analysis of trade in the Western Indian Ocean. Durham University.
- Mohammadifar, Y. 2012. "Sar-Gandab", Sasanika Archaeology 9, (online).
- Williams, T., Kurbansakhatov, K. 2003. "The Ancient Merv Project, Turkmenistan. Preliminary Report on the Second Season". Iran, Vol.41: 139-170. Published by British Institute of Persian Studies.

The rims are mostly smoothed or rounded inverted rims. Potteries are in small or medium sizes and the large ones are jars and large bowls. Potteries have tempered with fine mineral and coarse sand in white, black and grey colours. Most of potteries have slip or wash in buff or orange and all are wheel-made and well-baked.

Technical characteristics of Seyrom Shah Sassanid pottery in comparison with different Sassanid sites represent that the production process was based on the preferences of each Sassanid area. Meanwhile, similar forms with cross-section nuances can be seen. Therefore, in this era, there were different preferences in each area with nuances. Although during this era forms have nuances but they are approximately similar and only technical characteristics and various decoration differentiate. It is noteworthy that the decorations themselves are based on the preferences which mean the decorations are similar but the design pattern are different. So, the Seyrom Shah pottery is a regional and local type in which the inspiration of other regions is well attested. In terms of form, technical characteristic and decoration Seyrom shah pottery belongs to the west and southwest Sassanid culture of Iran as it has the highest similarity with potteries of these regions; these similarities are mostly base on form and decoration,. Similar sample. Qale-ye Seyrom Shah in west are observed in Dare-Shahr, Sargandab, Qale' Yazdgird, Kangavar and Bistun and in southwest are highly similar to Hajiabad of Fars. These similarities suggest intra-regional and inter-regional interaction of Qa'ale seyrom shah.

Keywords: Pottery, Sassanid Era, Seymareh Valley, Qale-ye Seyram Shāh.

The Typology of Sassanid Pottery of Seymareh Valley, Case Study: Qale'h-ye Seyrom Shah

---

Yaghoub Mohamadifar

Associate Professor, Department of Archaeology Bu-Ali Sina University
ymohamadifar@yahoo.com

Elnaz Tahmasbi

M.A Student of Archaeology, Bu-Ali University

Received: 2014/05/29 - Accepted: 2015/01/24

Abstract

Seymareh valley is an area located between Luristan and Ilam provinces considered to be an almost unknown area in the Iranian Archaeology. Here, several sites spanning various periods, especially the Sassanid era can be perceived. One of them is Qale'h-ye Seyrom Shāh located on the eastern bank of the Seymareh River on a natural hill, approximately 40 meters above the ground while the site is elevated some 725 meters above sea level. The site belongs to remains of the old Sassanid castle. During the excavations, the site was surveyed as remarkable amount of sherds were found of which 361 sherds has been studied and classified introduced here. The significance of these potteries lies in their single period nature. This research is mainly based on the classification and typology of Sassanid pottery from Qale'-ye Seyrom Shāh and also their comparison with homogeneous pieces from Central Zagros and other known areas of Sassanid era. These potteries include typical daily use potteries, Jugs, Big Bowls and Jars; all of them are wheel-made and most are well-baked. In terms of quality they can be divided to 3 classes: delicate pottery, plain and coarse ware. The colour varies from buff, orange to red. Sassanid potteries of Qale'-ye Seyrom Shāh are a local type in which the influence of other regions can also be seen simultaneously. In terms of form, the technical features and decorative style of the collection belongs to the cultural sphere of west and south-western Iran. According to the technical characteristics of the Sassanid pottery of the Qale'-ye Seyrom Shah, it can be attested that the common forms of Seyrom Shah pottery are typical pottery such as: jars, large bowls and jugs. These sherds have mostly impressed, curved and raised decorations and the most common designs are scale, linear or finger cordage in one or two rows, wavy and concentric circle designs. Majority of pottery are eggshell and plain ware.